

Nepál a Indie – Himáláje a hodně jiný svět

Text a foto: Milan Bučík

V této části se s vámi pokusím podělit o zážitky ze dvoutýdenního putování po obou nevšedních zemích.

Nemusíte být rovnou horolezec, abyste toužil navštívit tuto krajinu osmitisícovek v čele s nejvyšší horou světa Mount Everestem. Ale je pravda, že většina turistů, která sem přijede, touží po tom, nějaký ten trek absolvovat. Naším cílem tentokrát nebyla žádná vyšší hora, chtěli jsme trochu poznat kulturu a přírodu této zajímavé země. Cílem bylo údolí kolem hlavního miliónového hlavního města Káthmandů a dvě oblíbené turistické destinace, nepříliš daleko ležící města Pókhar a královské město Bhaktapur. A druhou půlku našeho pobytu jsme plánovali strávit ve zdejší přírodní rezervaci Chitwan. Na golf se tentokrát nedostalo, i když vzhledem k patrné britské stopě je zejména v okolí hlavního města několik dobrých hřišť, na některá jsme z našeho mikrobusu občas i viděli.

Hlavní město je docela dobrou výchozí základnou pro poznávání této země velehor. Výpravy a turisté z celého světa se zde mohou dobře zásobit a využít zdejšího pohostinství včetně řady výborných restaurací, než vyrazí většinou už do pusté krajiny, kde už mohou očekávat o poznání nižší komfort. Káthmandů leží asi jeden a půl kilometru vysoko, takže zde obvykle

nikdo problémy s dýcháním ještě nemá.

Téměř třicetimilionový Nepál je jednou z nejhudších zemí světa. Je to země s více než 80 % hinduistů a desetinou buddhistů a vidíte to zde na každém kroku. A to všude v chrámech, ve stupách anebo jenom, když vidíte spěchajícího mnicha s modlitebním mlýnkem.

Strávili jsme v hlavním městě čtyři dny, bydleli v hezkém malebném hotýlku v centru blízko Durbar square a mohli si užívat procházek v malých uličkách se spoustou krámků, plnou nejroztodivnějšího místního zboží. Přímo před očima se nám odehrávaly v reálném čase nejruznější zdejší příběhy a viděli jsme spoustu lidí a často i psů či jiných zvířat bojujících o každodenní přežití. Bylo příjemné si večer sednout do některé z četných hospůdek a restaurací, které byly většinou umístěny v několikapatrových pagodových stavbách, konec konců typických pro celou zemi, a z otevřených prostor v nějakém vyšším patře pozorovat okolní život ve městě. Nepálská kuchyně je jiná než evropská, jejím základem je rýže, brambory a kari. Ale zdejším nejoblíbenějším jídlem je Chow Mein, na pánvi osmažené nudle s masem a zeleninou, pokrm, který má blízko k čínské kuchyni. Výborné jsou rovněž knedlíčky Momo, nadívané kuřecím nebo býčím masem. Známá je čočková polévka Dhal s indickým kořením. Místní pijí rýžové víno, my a většina návštěvníků jsme využívali poměrně širokou nabídku osvědčených zahraničních vín a ochutnali jsme spíše ze zvědavosti místo pivo Čhang.

V metropoli je spousta památek UNESCO, v čele s buddhistickým Zlatým chrámem. Nejposvátnějším místem hinduistů je chrámový komplex Pashupatináth ležící na řece Bagmatí. Podobně jako v Indii i v Nepálu je společnost rozdělená na kasty. Vidíte zde svaté muže, ale i tzv. „nečisté“. Ve zdejších ghátech je spousta pohřebních míst a probíhají zde v podstatě neustále kremační obřady. V Nepálu a potom zejména v přelidněné a teplé Indii je

zpopelnění jediný i nábožensky přijatelný a jakž takž hygienický způsob rozloučení s nebožtíkem. Zdejší normou je dvě sta padesát kilogramů dřeva na lidské tělo. Smutečního obřadu a spálení mrtvého se účastní pouze muži, kolem řeky Bagmátí (a daleko více je to vidět například v indických ghátech na Varánásí) jsou na vyvýšeném místě na břehu malé betonové plošiny, kde tělo hoří několik hodin. Zbytky se potom smetou do řeky a jedinou vzpomínkou na nebožtíka je dvoulitrová PET láhev, do které naberou pozůstalí vodu z řeky a přivezou ji domů ukázat ženské části rodiny. Někteří se z té láhve i napijí. Pro normálního Evropana je obtížné a bez zdravotních následků to i jen pár dnů pozorovat z dálky. Hezký pohled do celého údolí s metropolí se naskytne z chrámu Svajambhunáth (Opičí chrám) na který vede tři sta šedesát pět schodů. Je to stará věhlasná budhistická stupa z pátého století, jedna z nejstarších památek v Nepálu. Věřící ji obcházejí dokola, aby se očistili. Cestou nahoru po schodech vás pozorují desítky opic sedících poblíž.

Další den na nás čekal královský Bhaktápur. Obdivovali jsme jeho historickou pagodovou architekturu a spoustu domů s krásnými dřevorezbami. Je zde pět velkých náměstí, hlavní je opět Durbar, krásné jsou chrámy Nyatapola a Teju a určitě se zastavte u Zlaté brány. Zajímavostí jsou zdejší hrnčířská náměstí se širokou nabídkou tohoto tradičního řemesla. Dobrým suvenýrem z Nepálu je dýka „kukri“, obávaný válečný nůž zdejších Gurkhů. Tito nesmírně stateční a houževnatí vojáci se proslavili již během bojů s Brity počátkem devatenáctého století a to tak, že jsou od té doby najímáni do britské i indické armády. Dodnes tak zde funguje několikatisícová vojenská brigáda Gurkhů. Zdejší život je velmi tvrdý a tak se spousta mladých hochů uchází o vojenskou službu u Britů, která je na zdejší poměry

královsky placena. Musí ale splnit velmi náročné přijímací, a to nejen fyzické, testy a absolvovat neskutečně tvrdý vojenský výcvik. Gurkhové byli v minulosti nasazováni do těch nejtěžších bitev např. u masakru v Galipoli v první světové válce. Jejich pověst je taková, že vzbuzují obavy až hrůzu již před vlastním útokem či nasazením. O statečnosti těchto malých sveřepých vojáků z Nepálu ví své historicky i Němci, Japonci či Argentinci. Pod jejich bojovým pokřikem Ayo gurkhali (Gurkhové útočí!) se zhroutil i poslední obrana Argentinců na Falklandech v roce 1982. Tehdy asi pět tisíc Britů, včetně elitních Gurkhů, bojovalo proti více než dvojnásobné přesile o zpětné převzetí vlády nad tímto britským územím, poté co je argentinská vláda vojenské junty neoprávněně obsadila. Heslo těchto vojáků je už po staletí stejné: „Raději zemřít, než žít jako zbabělec.“ Pro toho, kdo má hlubší zájem o tohle téma, doporučuji knihu britského vojenského historika Johna Parkera – *The Gurkhas*. Jedno z hlavních náborových středisek britské armády je v Pókhaře, kam jsme se také vypravili. Horská Pókhará je druhým největším městem v zemi a leží v podhůří Annapurny. Za pozornost stojí zdejší Muzeum Gurkhů a rovněž horolezecké muzeum. Krásný je pohled na bělostnou pagodu Míru a zážitkem je výjezd nejdelší asijskou lanovkou do chrámu Splněných přání (Manakamana). Většina návštěvníků neodolá plavbě po jezeře Féwa, v jehož středu se tyčí chrám Tal Baharí Mandir, zasvěcený bohyni Káli.

Většina návštěvníků přijíždí do země za horolezeckou turistikou a podniká různé výšlapy včetně těch nejtěžších. To nebyl náš případ, ale přesto jsme si jeden nevšední zážitek dopřáli. S místní leteckou společností s příznačným názvem Budha Air jsme absolvovali více než hodinový let v Himálájích včetně přeletu Mont Everestu. Vybavení foto technikou jsme zaujali místa u okýnek malého letadla, mohlo nás tam být tak pětadvacet. Když jsme chtěli

začít s focením, zjistili jsme, že všechna okna jsou tak špinavá, že by kvalita snímků výrazně utrpěla. Napadlo nás ale s kamarádem požádat letušku a ta nás se svolením kapitána pozvala do kokpitu, kde se nám mimo jiné podařilo i ulovit vrcholek Mont Everestu. Tam byla okna čistá a fotilo se bezvadně. Náš let proběhl klidně a bez problémů. O to více mě zaskočila zpráva asi tři měsíce po návratu domů, že se při podobném výletu, zřítilo letadlo stejné společnosti a nikdo to nepřežil. Hned jsem si vybavil jinou podobnou historku. Když jsem se plavil poprvé do Japonska, tak jsme část cesty tam i zpět, z Nachodky do Tokia, absolvovali na tehdejší dobu luxusní výletní lodí Turkmenija. Asi rok po našem návratu z Japonska jsem se v našich novinách dočetl, že na této lodi v Pacifiku vypukl požár a loď se potopila. Někdy to je opravdu i o štěstí.

Můj známý Miro Caban, bývalý volejbalista ze Žiliny, který se před léty přiznal do vinařské rodiny v Hustopečích u Brna, je jedním z mála, kteří podobně jako legenda Reinhold Messner, slezli bez kyslík nejvyšší hory všech světadílů. Vylezl i Mont Everest. Kromě samotného zdolání hory zde měl následující největší zážitek. Říkal, že nejhorší věc, kterou tady horolezec může dělat, je sednout si zde a odpočívat třeba jen dvacet třicet minut. Údajně se potom většina těchto lidí už nikdy neprobudí a na místě umrznou. Po cestě nahoru i dolů viděl desítky zmrzlých těl, která tam ležela i roky, jejichž hlavy byly oklované od havranů. Na vrchol lezl s kamarádem, který to ale musel asi sedm set metrů pod vrcholem vzdát a vrátit se, protože začal mít problémy se zubem. Miro musel konec zvládnout sám. Mluvil o hranici smrti, kterou představuje výška sedm tisíc metrů nad mořem. Jako zkušený horolezec a průvodce řady výprav po světě říkal, že u těchto výstupů je kromě osobních dispozic a trénovanosti nejdůležitější aklimatizace a ta by měla pro člověka představovat maximálně tisíc výškových metrů za jeden den. On sám, když vedl nějakou malou výpravu například na populární šestikilometrové Kilimadžáro v Africe, tak si její členy napřed otestoval na vedlejší

Mt Kenya (přes čtyři tisíce metrů nad mořem) a hned poznal, kdo z členů na to má a kdo ne. Ty druhé s sebou dále i v jejich zájmu nebral.

Nepál má velmi starou historii a první zmínky o zdejším království jsou starší než tisíc pět set let. Vládla zde řada královských dynastií a země si udržovala poměrně vysokou nezávislost na okolních státech. Posledních padesát let zde výrazně zesílil vliv maoistů, kteří měli velmi radikální požadavky. Poslední těžkou ránu monarchii zasadil v roce 2001 následník trůnu, který v opilosti zavraždil svého otce krále Biréndru a několik členů královské rodiny. To jen uspíšilo konec monarchie a v roce 2008 byl Nepál vyhlášen republikou, ale naštěstí bez podílu maoistů na vládě. Více než osmdesát procent obyvatelstva jsou hinduisté a více než desetina

budhisté. Zdejší společnost podobně jako indická je rozdělena na kasty. První dle postavení jsou bráhmáni (kněží), druhou vojáci, třetí obchodníci (řemeslníci a zemědělci) a čtvrtou tvoří služebníci (dělníci a bezzemci). Poslední kastou jsou tzv. nečistí (nebo nedotknutelní), kteří dělají ty nejtěžší práce, které nikdo jiný nechce dělat.

Po pár dnech v okolí Káthmandů nás čekal mnohahodinový přejezd starým přesluhujícím autobusem na západ země do národního parku Chitwan. Největším lákadlem zdejší rezervace je tygr bengálský a nosorožec jednorohý. Vezl nás mladý sotva dvacetiletý řidič po špatných a místy až strašných cestách. Něco vydržím, ale musel jsem sedět vpředu vedle něho a neustále ho hlídat. Pořád troubil, metr vpravo od nezpevněné cesty na nás zívala často hluboká propast, vlevo jsme často karosérií málem odřeli skálu a hlavně jezdil do zatáček velmi rychle, aniž cokoliv viděl. Byly to docela nervy a všichni jsme si oddechli, když jsme byli na místě. Až po

návratu domů jsem si někde přečetl děsivou statistiku dopravních nehod v této zemi a pochopil jsem, co nás tady taky mohlo potkat. V Chitwanu na nás čekal malý turistický kemp s chatkami na bydlení a skromným zázemím, ale o to větší očekávání jsme měli. Kemp ležel na řece, několik kilometrů po proudu od místa, kde jsme vystoupili z našeho autobusu a byl mimo civilizaci. Poblíž byl hustý prales. Největší povyražení pro nás představovalo asi dvacet slonů, na kterých jsme jezdili a společně se koupali v řece. Dalo se z nich i skákat do vody a potápět se, pokud člověku nevadilo že si zaplave i se sloními „koblíhami“. Spali jsme v malých dřevěných chatkách a v noci jsme měli často pocit, že nám po střeše běhá půl pralesa. Ale dovnitř se naštěstí žádný živý tvor nedostal. Každý den jsme měli vstávat asi o půl páté ráno a jít společně do pralesa vyhlížet tygra, nosorožce, různé ptáky, opice a menší zvěř. Mě zajímal hlavně ten tygr a tak jsem vstal dvakrát. Potom jsem pochopil, že žádného tygra tady nikdy neuvídím a radši jsem se pořádně vyspal. Pěkné byly vyjížďky na slonech do

pralesa s průvodcem. Ten seděl svému slonovi na krku a za ním na sloním hřbetě v malých dřevěných sedačkách jsme seděli po čtyřech my a kolébali se často jak o život. Prodírali jsme se hustým pralesem a museli dávat pozor, aby nás nějaké větve či strom nesundala na zem. Jednou jsme ve skupině asi čtyř slonů narazili na nosorožce a mimoděk ho obklíčili. Ale hned jsme naše postavení uvolnili, když jsme si všimli, že se cítí ohrožen, nahrbil se a namířil roh nejbližšímu slonovi na břicho. Celý park by byl pro normálního turistu docela zajímavý, ale já jsem si až tam uvědomil, že jsme naše safari cesty po celosvětových rezervacích špatně naplánovali. Pokud máte rádi divočinu včetně zvěře, tak si safari v Africe nechte vždy až nakonec, a budete spokojeni a vaše zážitky budou gradovat. Takže napřed navštivte parky v Nepálu, Indii, Amazonii, medvědy na Aljašce a sibiřské tygry u jgurské a až potom jeďte na Serengetti, Ngoro Ngoro, Hwange, Amboselli, Chobe, Okavango, Etoschu, Kruger apod. Pokud to uděláte jinak, budete zklamáni všude na světě mimo východní a jižní Afriku. Rozloučili jsme se s Chitwanem a přeletěli do indického Dillí, kde na nás kromě metropole čekala ještě Agra a Varánásí se Sarnáthem. Tato obrovská a s Čínou nejlidnatější země světa vás donutí při jejím poznávání zapojit všechny smysly. Je to snad nejrozmanitější krajina na celé planetě, vnímáte všechny její dech beroucí barvy, ale i ostatní smysly nejen v tom dobrém, si přijdou na své. Kdysi součást Britské Indie, ze které se oddělil muslimský Pakistán a Bangladéš, získala nezávislost v roce 1947 a dnes představuje pátou nejsilnější ekonomiku světa. Je to supervelmoc, ale nikde na světě nevidíte tolik kontrastů, od obrovského bohatství až po tu největší bídu, kterou byste si ani nedovedli před touto návštěvou představit. Vrcholem toho všeho je posvátné město Varánásí, kde všechny tyto extrémy jsou naplněny do maxima. Po svých cestách po světě jsem si dlouho myslel, že nejspínavějším a nejméně hygienickým místem na světě je egyptská Káhira. Až tady jsem pochopil, že ve srovnání s Varánásí, se Káhira jeví spíše jako Ženeva.

Indie je starobylá země s bohatou historií, ale indický národ je relativně velmi mladý. Dominantní hinduismus, i s doplňujícím budhismem, jsou zde více než náboženstvím spíše způsobem života. Vidíte to všude kolem sebe, nejen na ulicích, ale hlavně na březích řeky Gangy a v jejích ghátech. Vidíte návštěvníky chrámů přinášející obětiny a nekončící denní rituály lidí všech vrstev a barev pleti na nejrůznějších většinou veřejných místech. Vidíte u vchodu pětihvězdičkového hotelu v Dillí bezdomovce, který zde přirozeně vykonává svou potřebu. Jediné co k tomu potřebuje vědět je, že jeho levice je nečistá. Indie vůbec nemá šanci regulovat svoji porodnost na rozdíl od Číňanů, kteří už před více než třiceti lety rozhodli, že občanský průkaz zde dostane jen první dítě (každé druhé a další dítě se tak automaticky stalo občanem druhé kategorie) a tím svoji reprodukci dostali víceméně pod kontrolu. Indie se rozkládá na obrovském území od Himálají po tropický jih. Každý region má často jinou kuchyni, úřední jazyk i historii. Jednotícím jazykem je nejrozšířenější hindština společně s angličtinou, ale stamilióny lidí mluví bengálsky, maráthsky a tamilsky. Hinduismus rozeznává více než tisíc šest set různých bohů pro různé příležitosti, většina z vás jistě zná Šivu, Krišnu, Višnu, Ganeshu či krvelačnou Káli. Kastovní systém je zde daleko výraznější než v Nepálu. Nejvyšší kastou dle stvořitele vesmíru Brahmy jsou bráhmáni (kněží), kšatrijové (válečníci a vojáci), vaišijové (obchodníci, řemeslníci a zemědělci) a šúdrové (dělníci a služebníci). Poslední nejnižší kastou, kterou všichni opovrhují a straní se jí jsou tzv. nedotknutelní (nečistí). Matně si vzpomínám na jednu historku kamarádky Hanky, naší mladé průvodkyně v Tanzánii, která dva roky učila bohemistiku na univerzitě v Dillí, když vykládala, jak potřebovala přivést velkou skříň do bytu a požádala dva své kolegy o pomoc. Každý jí pomoc sám ochotně slíbil a tak je pozvala v pátek na čtvrtou odpoledne. Čekala na ně a do pěti nikdo nepřišel. Asi zapomněli, myslela si a celou akci naplánovala podobně na

další pátek. Oba ji zase ochotně všechno slíbili, ale v pátek opět nikdo z nich nepřišel. Bylo jí to divné a tak se zeptala na univerzitě třetího kolegy, co si o tom myslí. A on jí povídá: „ Ty jsi ale bláhová, oni jsou oba každý z jiné kasty, ti spolu nesmí pracovat ani cokoliv jiného dělat.“ Pak to pochopila, změnila sestavu pomocníků a skříň byla brzy tam, kde měla. Hodně Indů je nadprůměrně inteligentních a země má mimořádnou vědeckou a hlavně matematickou tradici. Indičtí ajťáci a hlavně programátoři patří k nejlepším na světě. Nás může těšit, že se to v kalifornském Silicon Valley říká také často o Čěších, jak mě potvrdil jeden můj bývalý kolega, který už tam řadu let pracuje. Mezi Indy je hodně nositelů Nobelovy ceny, málokdo ví, že obohatili matematiku o číslici „nula“, byli mezi nimi vynikající chemici, astronomové, kvantoví fyzici, chirurgové, ekonomové apod. Našinci znají většinou maximálně Vastjájánu, autora Kámasutry, který by mohl být pokládán za guru sexuologie a mentora Radima Uzla.

Indická společnost má zejména na venkovně výrazně patriarchální charakter.

Pro cizince je silným zážitkem vnímat uctívání posvátných krav a vidět, jak to ještě dnes ovlivňuje běžný život. Stalo se to i nám, když jsme v Agře na rušné čtyřproudovce uvízli hodinu v koloně, kterou způsobilo stádo posvátných krav, které se dostalo na tuto cestu vlastním vnuknutím, pastevce nebylo nikde vidět. Viděl jsem to i na přelidněném tržišti, jak posvátná kráva, která se prodírala davem, proč tam přišla samozřejmě nikdo nezkoumal, převrhla pár vozíků se zbožím či zeleninou a postižení majitelé to trpělivě snášeli. Jak nám sdělil náš mladý průvodce Lukáš, tak ještě dnes se za zabití posvátné krávy platí pokuta

v přepočtu asi padesát tisíc korun. Což je pro většinu Indů asi likvidační, ale je to lepší než ve středověku, kdy se to trestalo smrtí.

Na našich cestách v Nepálu a Indii jsme se přepravovali buď letadly nebo malými autobusy. Naštěstí v našem itineráři chyběl delší vlakový přejezd. Vlakové přejezdy jsou v přelidněné a dlouhými vzdálenostmi oplývající zemi, oblíbeným dopravním prostředkem. Někdy ale může přinést i méně příjemná překvapení. Jako jednomu mému známému, který si asi rok předtím pro svoji rodinu objednal na tisícikilometrový přejezd kupé v první třídě. Když hodinu před půlnocí nastoupil s lístkem do vlaku a těšil se na pohodlnou dlouhou jízdu, zjistil, že v jeho kupé pro šest lidí se tísní asi dvacet, v několika vrstvách podřimujících venkovanů. Přivolaný průvodčí jen bezmocně rozkládal rukama, omlouval se, ale nápravu nesjednal. Pro známého z toho byla skoro patnáctihodinová stresující jízda na kufu v chodbičce narvaného vlaku. My jsme z celé veliké a barevné Indie navštívili jen čtyři města, ale stálo to za to a udělali jsme si vypovídající obrázek. Známe pár lidí, kteří hodně podlehli kouzlu této země, a navštěvují ji opakovaně. Já jsem se ale rozhodl jejich nadšení nesdílet.

Hlavní město Dillí je asi patnáctimilionovou aglomerací a to jí v Indii pasuje na druhé největší město. Na veliké ploše lze vidět mughalské památky starého Dillí a nové monumentální Nové Dillí, které zde vybudovali Britové ve třicátých letech minulého století. To ještě netušili, že budou muset už asi za patnáct let odejít. Nové Dillí mělo ambice být novým hlavním městem celé Britské Indie s širokými bulváry, paláci, nákupními centry, muzejními a vládními budovami a impozantní Bránou Indie. Za novou výstavbu odpovídal britský architekt Edwin Lutyens a docela se mu to podařilo. Navštívili jsme Červenou pevnost se vstupní Láhaurskou branou, Humajúnovu hrobku i největší mešitu v zemi Džámí Masdzid. Mezi další zdejší četné památky na seznamu Unesco patří i Kutub Minar, nejvyšší více než sedmdesátimetrový minaret v Indii postavený z rudého pískovce. Národní muzeum mapuje pět tisíciletí indických dějin. Celé staré Dillí je živým architektonickým muzeem jednotlivých vládnoucích

dynastií za zhruba posledních tisíc let. Možná nejprogresivnější stavbou v celé metropoli je nádherná baháistická modlitebna z bílého mramoru známá pod názvem Lotosový květ, kterou projektoval iránský stavitel Faríbuz Sahba. V Indii jsou zastoupena snad všechna náboženství světa a je paradoxem, že dnes je v Iránu baháismus (jehož mottom je jednota náboženství, vědy a národů) zakázán. A to si Iránci, zapřísáhlí nepřátelé Izraele, hýčkají v parlamentu dokonce jednoho žida (a jednoho křesťana). Jinak nádherné bahaistické zahrady můžete obdivovat i v izraelské přístavní Haifě.

Z Dillí jsme se přesunuli do Agry, kde na nás čekal jeden z posledních sedmi divů světa - skvostný Taj Mahal. Tento symbol Indie nechal jako hrobku pro svoji manželku Mumtáz Mahal postavit mughalský panovník Šáhdžahán. Na stavbu se díval ze své nedaleké Červené pevnosti, na břehu řeky Jamuny, s nádhernými mramorovými pavilóny. Indie je nadprůměrně špinavá země a většina jejich památek vypadá skvostně v televizi, která milosrdně skrývá jejich často špatnou udržovanost a nadbytek špíny. O to víc je překvapen návštěvník Taj Mahalu, který se v tomto směru naprosto odlišuje od všeho ostatního v této zemi, je to výjimečně čisté a udržované místo. Údajně ho ročně navštíví více než osm miliónů turistů. Pokud se tam někdy dostanete, nezapomeňte se vyfotit před hrobkou u Lotosového bazénu, kde vznikají nádherné fotky, kdy se obrazy staveb i lidí zrcadlí ve vodě. Musíte obdivovat tuto nádhernou stavbu zhotovenou z bílého mramoru. Zde použitá technika „Pietra dura“ zdobí kámen složitými květinovými motivy, které jsou inspirované rajskou zahradou a inkrustované drahými kameny. Hrobka tak připomíná šperkovnici.

Naše pouť po Indii končila v nejposvátnějším místě hinduistů Varánásí. Toto starobylé město, současník Babylonu a Ninive, leží na břehu posvátné řeky Gangy. Z břehů na vás shlíží působivé hradby pevnosti Ramnagar, chrámů a řady historických paláců. Podél řeky v délce mnoha kilometrů jsou desítky nejrůznějších historicky vzniklých ghátů, které určují

každodenní nejen náboženský a rituální život zdejších obyvatel. Termín „ghát“ je typický pro indický subkontinent, má několik významů a zde to znamená stupňovité schody vedoucí z kopce dolů k (posvátné) řece. Umožňují tisícům a tisícům návštěvníků scházet dolů ke Ganze a dvacet čtyři hodin denně zde vykonávat nejrůznější náboženské, rituální, hygienické a jiné obřady. Je to ale často jen pro silné nervy. Vidíte pár metrů od sebe nejrůznější situace. Člověka přinášejícího květinovou obětinu a posílající malé hořící světýlko po řece. Pár metrů vedle skupina lidí vykonává do vody běžnou lidskou potřebu, kterou civilizovaný Evropan dělá doma na své toaletě. To nebrání skupině lidí dole po proudu, aby si zde čistila zuby a kloktala touto svatou vodou. Nebylo divu, že to za několik dnů přežilo bez psychické a fyzické újmy z naší skupiny jen pár nejodolnějších a některé nakládali při odletu do letadla ve vodorovné poloze. Mého kamaráda Jirku, který Varánásí navštívil o rok později, stihl podobný úděl, pak mu ještě posunuli odlet letadla o dva dny, ležel už jen na hotelu a když jsem se ho po čase zeptal, jak se mu vše líbilo, tak mě místo obvyklého květnatého vyprávění čekalo jen stručné. „Varánásí jsem si smazal z databáze svých oblíbených destinací.“ Pár ghátů má pouze kremační funkci. Hranice s nebožtíky zde hoří mnoho hodin, obřad zabezpečují jen bráhmáni a mužští potomci a na závěr jsou zuhelnatělé zbytky smeteny z malé betonové plošinky z několikametrové výšky přímo do Gangy. Na závěr zástupce rodiny vlezle do řeky a naplní plastovou láhev tím co z nebožtíka zbylo a odváží si tuto drahocennost domů.

Pár dnů jsme se procházeli v ghátech a po nábřezích a sledovali ten neuvěřitelný barevný mumraj, který nikde jinde na světě nevidíte. Vidíte kilometrové davy lidí všeho druhu, které tělo na tělo, proudí směrem k řece a potom také zpátky. Jednu chvíli jsem se otočil a viděl Inda s košem na rameni, který měl přikrytý proutěným víkem. Šli jsme za sebou, lépe řečeno já před ním, snad kilometr. Byly chvíle kdy se mě zezadu dotýkal i s košem. Přišli jsme na

nábřeží, oba jsme se zastavili a já se chvíli rozhlížel kolem. On si sundal koš, zvedl víko a z koše na mě vykouklo několik kousků kobry indické. Hned jsem uskočil pět metrů.

Na nábřeží vnímáte rozkastované lidi včetně „nečistých“, vidíte neuvěřitelně pestrou paletu obličejů a lidských osudů. Nikdy jsem si nemyslel, že můžou okrást někoho, kdo vůbec nic nemá. Dvacet metrů od sebe jsem viděl opravdového nuzáka s bederní rouškou jen s igelitkou, kde měl asi celý svůj majeteček. Kde se vzal, tu se vzal, ale z davu podobných nuzáků, psů, trhovců a posvátných krav vyskočil malý opičák „baboon“ a našemu bezdomovci igelitku vyrval a během vteřiny s ní zmizel. Šli jsme s kamarádem po nábřeží a pozorovali veškerý den lidský ruch. Zastavil nás další bezdomovec, který nám nabízel nějaké zboží a když jsme s díky odmítli, tak mi podal ruku. Vychovávali mě ke zdvořilosti a tak dříve než jsem si to uvědomil, tak jsem mu také podal svou pravici. V tom okamžiku ji silně stiskl a druhou rukou mě začal masírovat moji paži a pak i další části těla včetně obličeje.

Trvalo mi pár minut, než jsem se z jeho železného sevření osvobodil a utekli jsme. Dalších pár dnů jsem se s obavami bedlivě ze všech stran pozoroval v zrcadle, očekával jsem vznik nějaké životu nebezpečné vyrážky. Člověk to bohužel nemohl zapít ani panákem. Čtyři dny ve Varánásí bylo dýchánkem, kde vrcholným drinkem bylo nealkoholické pivo. Není divu, že zdejší lidé nemají výraz hindi pro naše: „Na zdraví!“. Vrcholným zážitkem byly projížďky po Ganze v malých loďkách a při západu slunce. Míjeli jsme desítky dalších loděk a obětních světylek plujících po řece. Jednu chvíli někdo zvolal: „Pozor, tady vpravo něco plave.“ A druhý dodal: „To je přece mrtvola a nemá hlavu.“ A chvíli potom se ozval kamarád z levoboku: „Už ji vidím, hlava plave tady.“ Průvodce Lukáš nám vysvětlil, že v některých případech náboženství zakazuje pohřbívat kremací. Nevím co je vše pravda, ale údajně se to týkalo člověka, který zemře po uštknutí hadem a nevěrné ženy, tu většinou zabalenou v igelitovém pytli pustí po proudu řeky. Hned vedle Varánásí leží nejposvátnější město buddhismu Sarnáth. Zde poprvé vystoupil princ Sidhártha, který se stal Budhou a nastoupil

cestu osvícenosti. Na místě, kde promluvil se svými pěti žáky, stojí zdejší nejvýznamnější památka Dhamekh stúpa.

Indie je úplně jiná země než všechny ostatní a Varánásí je úplně jiná kategorie než zbytek země. Zdejší zážitky jsou ale někdy tak brutálně silné, že to málokdo vydýchá.

Docela jsem si zde poopravil dojem o indické kuchyni a to zejména vegetariánské. Zjistil jsem že zdejší teplá veganská kuchyně může být docela chutná a požitelná. Nejsem přehnaný „masožravec“, ale ani vegetarián a i po letech mě manželka dokáže občas „vystrašit“ předstíranou nabídkou salátu k večeři. Indická kuchyně je pestrá a dosti se liší i podle regionů. Pokrmy se často připravují v hliněné peci „tandúr“. Základem zdejší kuchyně je rýže, pšenice a různé druhy čočky. Hodně hinduistů, ale i budhistů a džinistů jsou vegetariáni. Konzumace masa se liší podle náboženství – hinduisté se vyhýbají hovězímu,

islamisté vepřovému. Jinak se jí hlavně ryby, kuřecí a skopové maso. Typické je používání koření jako kari, kurkuma, zázvor a koriandr. Přílohou všech jídel jsou placky čapátí nebo naan. Oblíbený je domácí bílý sýr panír. Pro zdejší kuchyni je typická kombinace pálivé a sladké chuti. Oblíbené jsou pikantní omáčky čatní, baklažán a cizrna. Po jídle se pije čaj a káva. Alkohol se Indové převážně vyhýbají. Oblíbeným nápojem je tady „lasí“ něco mezi jogurtem a kefirem, já to moc nemusím, ale náš kamarád Ládík, to často zvládl za polovinu stolu. Oblíbeným jídlem hlavně na severu země je kuřecí tikka masala, kousky smaženého marinovaného kuřete podávaného s kari omáčkou a rýží. Masala znamená ostřejší kořeněnou směs.

Na závěr ještě pár poznámek ke golfu v těchto zemích. Měli jsme dost nabitý program a zahrát jsme si tentokrát nestihli. Ale byli jsme v krajinách, jejichž minulost je spjatá s britským imperiem. Bylo by podivné, kdyby zde v minulosti nevyrostlo pár dobrých golfových hřišť.

Nepál je vysokohorská země, přesto je zde asi sedm hřišť. Mezi nejlepší patří Himalayan GC u Pókhary (18 jamek, fee 50 USD), Gokarna Forest GC (18 jamek, fee 45 USD) a Royal Nepal GC (9 jamek, fee 20 USD).

V nesrovnatelně větší Indii je asi sto tisíc registrovaných golfistů a zhruba dvě sta hřišť. Asi polovina z nich je na vojenských základnách a veřejnosti nepřístupná.

Mezi nejlepší veřejně přístupná hřiště v okolí Dillí patří Delhi GC (rating 4+, fee 95/125 USD), Golden Greens (rating 4, fee 40/60 USD) a Jaypee Greens (rating 4).

6/4/2020

